

ความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรม
ปาจิต อรพิม ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวนครชัยบุรีนทร์
Belief and Buddhist Teachings as Appeared in Pachit Orpim
Literary Work Influencing over the Way of Life of
Nakhonchaiburin People

พระวัฒน์นา ญาณวโร (ดาทอง), พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ,
อุดม บัวศรี และเอกฉก จารุมริชช
Phrawatthana Nāṇavaro (Dathong), Phramahadaosiam Vajirapañño,
Udom Buasi and Ekkachat Jarumetheechon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mali: yanavaro@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวรรณกรรมปาจิต อรพิม ศึกษาความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมปาจิต อรพิม วิเคราะห์อิทธิพลของวรรณกรรมปาจิต อรพิม ต่อวิถีชีวิตชาวนครชัยบุรีนทร์ ด้วยการศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมปาจิต อรพิม มีที่มาจากปาจิตตกุมารชาดก เรื่องที่ 39 ในปัญญาสาชดก จากวรรณกรรมสมัยธนบุรี เล่มที่ 2 อรพิม (ลายมือ) ปรีวรรตโดย พระอรียานุวัตร ปาจิต อรพิม วรรณกรรมพื้นบ้านปรีวรรตโดย ภูมิจิต เรื่องเศษ นิทานคำกลอนเรื่องพระปาจิต ปรีวรรตโดย นฤมล ปิยวิทย์ และจากการบอกเล่าของพระภิกษุ นักวิชาการ ชาวบ้าน ที่เล่าสืบต่อกันมารุ่นต่อรุ่น เกิดเป็นความเชื่อท้องถิ่นยอมรับนับถือว่า เป็นความจริงหรือมีอยู่จริง อาจจะมีหลักฐานพิสูจน์หรือไม่มีหลักฐานพิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้น ส่วนด้านคตินิยมเป็นเครื่องมืออบรมบ่มนิสัยให้พุทธบริษัทได้นำไปเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้ตนได้พบกับความสุข ซึ่งเป็นเครื่องช่วยยืนยันถึงหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา และถือว่าวรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นบทบันทึกภูมิทัศน์วัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ชื่อบ้านนามเมือง สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมที่มีความหมายต่อคนในท้องถิ่น โดยการฟังพาผู้อ่านที่ใช้จินตนาการเพื่อค้นหาโลกทัศน์ที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะสื่อ เพื่อเพิ่มความแข็งแรงของระบบเศรษฐกิจชุมชน

ผ่านการท่องเที่ยว ปลุกคนในชุมชนให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน โดยการเรียนรู้เรื่องราวตำนานท้องถิ่นเพื่อเป็นการพิสูจน์ว่านักท่องเที่ยวจะแกะรอยสิ่งที่เชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

คำสำคัญ: ความเชื่อท้องถิ่น; นครชัยบุรินทร์; ภูมิทัศน์วัฒนธรรม; ชื่อบ้านนามเมือง

Abstract

The aims of this research were studying the background and Buddhist belief and morality in Pachit Orpim Literature. An analysis of the influence in way of life of Nakhorn Chaiburin in Pachit Orpim Literature was by academic documents and related works. The data was by Descriptive Analysis.

The result revealed that: Pachit Orpim Literature was based on a story No. 39 in Paññāsajataka of Pācittakumarajataka from Vol. 2 in Thonburi Age, translated by Phra Ariyanuwatara. Moreover, Bhumchit Ruangdet interpreted one of Pachit Orpim, known as a folk story. As a poem storytelling entitled Phra Pachit, it was interpreted by Naruemon Piyawit. According to the saying of monks, scholars, and folks through the literature, it became a local belief that people admired as in the reality though maybe there was neither nor the evidence to prove. In Buddhist doctrine, it was an instrument to educate Buddhists in good behavior: therefore, it helped assuring the Buddhist principles. It was believed that Pachit Orpim was the note of cultural landscape up until now. The city name reflected the meaningful cultures of local people relied on the readers' imaginations on the writer's communication to seek for the world-outlook in order to strengthen the community economy through tourism and encouraging villagers be proud in their own cultures by learning the legend. In this regard, it could affirm tourists in trailing the connection of cultural heritage concretely and abstractly.

Keywords: Local Belief; Nakhorn Chaiburin; Cultural Landscape; City Name

1. บทนำ

วรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นนิทานเรื่องเล่าแบบมุขปาฐะสู่การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ถูกค้นพบในงานประพันธ์ที่ชื่อว่า “ปาจิตกุมารกลอนอ่าน” ที่รวมอยู่ในหนังสือวรรณกรรมสมัยธนบุรี เล่ม 2 ต้นฉบับได้ถูกรวบรวมมาจากหนังสือใบลานเก่าแก่ถึง 5 ฉบับ และชำระตรวจทานถึงสองครั้ง ครั้งที่หนึ่ง งานเขียนจารึกในใบลานสีขาวสีใบ ในสมัยกรุงธนบุรี เขียนในวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 9 ปี ขาดครั้งที่สองเป็นการเขียนด้วยลายมือด้วยอักษรไทยที่เขียนด้วยหมึก ชื่อผู้เขียนคือหลวงบำรุงสุวรรณ เขียนขึ้นในช่วงรัชสมัยของรัชกาลที่ 4 (Fine Arts Department, 1990 : 1) ในปี พ.ศ. 2476 หลวงระยับประจันตคามได้ประพันธ์เรื่องราวที่เก่าแก่ว่านั้นอีกครั้ง สิ่งที่น่าสนใจคือ เรื่องราวการก่อสร้างปราสาทพิมาย ซึ่งเห็นได้จากโบราณสถานหลายแห่งในบริเวณปราสาทหินพิมาย ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในเรื่อง (Lausunthorn, 1995 : 230)

คนทางภาคกลางยกเรื่องปาจิต อรพิมไว้ในปัญญาสชาดก เป็นการประพันธ์ในเชิงสอนธรรมไม่มีบทว่าด้วยการเล่าเรื่องชื่อบ้านนามเมือง ส่วนคนทางอีสานจารึกคำประพันธ์ไว้ในรูปใบลานด้วยตัวอักษรธรรมเรียกว่า นิทานคำกลอนเรื่อง นางอรพิม ปัจจุบันมีหลักฐานที่เป็นใบลานเก็บรักษาไว้ที่หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.9 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตะวันออกเฉียงเหนือ วัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม และยังมีการแพร่หลายในรูปแบบของตำนานท้องถิ่น เป็นการนำเอาเรื่องราวของบุคคลสำคัญที่อาจมีตัวตนใน

ประวัติศาสตร์หรือไม่ก็ในระบบความเชื่อมาปรุงแต่งให้เป็นนิทานชาดก เนื้อเรื่องมีความสัมพันธ์กับความเชื่อของชุมชน เมื่อกลุ่มชนมีการโยกย้ายถิ่นฐาน ก็มักจะนำเอานิทานชาดกไปเล่าให้ลูกหลานฟังในท้องถิ่นต่างๆ ที่ย้ายเข้าไปตั้งหลักแหล่งใหม่ (Vallibhotama, 2001 : 15) จนเกิดเป็นตำนานและภูมิทัศน์วัฒนธรรมเกี่ยวข้อกับวรรณกรรมปาจิต อรพิม ซึ่งเกิดจากการเดินทางระหว่างปาจิตกับอรพิม ทุกที่ที่ทั้งสองได้เสด็จไป ล้วนแล้วแต่กลายเป็นสถานที่ที่มีชื่อเรียกในเวลาต่อมามากกว่า 30 แห่ง (Kullapat, 2013)

สถานที่ต่างๆ มีความหมายต่อคนในท้องถิ่น เป็นการแบ่งปันความทรงจำของคนในชุมชน โดยเฉพาะชาวนครชัยบุรินทร์ ที่ตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราชทอดตัวไปตามเทือกเขาพนมดงรัก เป็นแหล่งกำเนิดแม่น้ำสายสำคัญ เช่น แม่น้ำมูล ทำให้เกิดลำน้ำสาขามากมาย เช่น ลำน้ำชี ลำน้ำมูล ลำน้ำชีไหลผ่านแหล่งอารยธรรมที่สำคัญในบริเวณนี้ ความอุดมสมบูรณ์จากความคึกคักของแม่น้ำและลำน้ำสาขาก่อให้เกิดดินตะกอนเหมาะแก่การเพาะปลูก ทำให้คนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ลาว เขมร ส่วยหรือกูย จีน ฯลฯ เข้ามาตั้งถิ่นฐานเกิดการอพยพย้ายถิ่นผสมผสานทางวัฒนธรรมของคนกลุ่มลาวที่เข้ามาใหม่และวัฒนธรรมทางภาษาของชาวเขมรที่เป็นกลุ่มดั้งเดิมผสมผสานกันอยู่สถานที่หรือเมืองที่กล่าวถึงในวรรณกรรมปาจิต อรพิม มีอยู่จริง ซึ่งสถานที่ต่างๆ นั้นเกิดความสอดคล้องกับสถานที่ที่ถูกสร้างขึ้น ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ตามถนนที่ตัดออกมาจากเมืองพระนครไปยังเมืองต่างๆ 5 เส้นทาง

(Tantasanawong, et al., 2007 : 2)

จากเส้นทางดังกล่าว ทำให้เกิดสถานที่
ภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมปาจิต
อรพิม โดยเรื่องจะอ้างอิงสถานที่ในท้องถิ่นและเชื่อ
กันว่าเป็นเรื่องที่เคยเกิดขึ้นจริง มีการแสดงหลักฐาน
อธิบายชื่อสถานที่หรือประวัติความเป็นมา ถ้าเป็น
ชาวนครราชสีมาเล่าจะนำเรื่องราวมาอธิบายชื่อ
บ้านนามเมืองในจังหวัดนครราชสีมา หากเป็น
ชาวจังหวัดบุรีรัมย์เล่าจะนำเรื่องราวมาอธิบายชื่อ
บ้านนามเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์และใกล้เคียง
แต่ผู้เล่าทุกแห่งจะยอมรับว่าเป็นเรื่องเกี่ยวพันกับ
เมืองพิมาย ที่สำคัญจากการศึกษาวรรณกรรม
ปาจิต อรพิม จะพบว่าไม่ใช่มีเนื้อหาที่มุ่งให้แต่
ความบันเทิง หรือตำนานบ้านตำนานเมืองเท่านั้น
แต่ยังมีแนวคิดด้านจริยธรรมสอดแทรกอยู่มาก
ซึ่งสะท้อนความคิดความเชื่อ และรูปแบบของการ
ดำเนินชีวิตด้วยวิธีการสอนอย่างแยบยลแฝงด้วย
คติธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งนำไปสู่การดำเนิน
ชีวิตที่ดีและมีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมที่มี
ความเชื่อเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ที่บรรพบุรุษ
ถ่ายทอดมาตั้งแต่ครั้งอดีต มีทั้งการถ่ายทอดด้วย
วิธีมุขปาฐะ และการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
ซึ่งสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของสังคมนครชัยบุรีรัมย์
ได้เป็นอย่างดี (Punnothon, 2010 : 95)

ดังนั้น เพื่อเป็นการศึกษาวิเคราะห์ความ
เชื่อและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏใน
วรรณกรรมปาจิต อรพิม ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของ
ชาวนครชัยบุรีรัมย์ โดยยกรวบรวมวรรณกรรมปาจิต อรพิม
เป็นกรณีศึกษา ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันว่าน่าจะได้
รับอิทธิพลจากวรรณกรรมปาจิต อรพิม อย่างแน่นอน

โดยพิจารณาจากที่ได้ศึกษาวรรณกรรมในท้องถิ่น
มาหลายเรื่องแล้วเห็นว่า วรรณกรรมปาจิต อรพิม
เป็นวรรณกรรมที่รวมเอาหลักความเชื่อและ
คติธรรมที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวนครชัย
บุรีรัมย์ไว้เกือบทั้งหมด สำหรับแนวทางการศึกษา
นั้นเริ่มจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของ
วรรณกรรม ความเชื่อและคติธรรมทางพระพุทธ
ศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมปาจิต อรพิม
และวิเคราะห์อิทธิพลของวรรณกรรมปาจิต อรพิม
ที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวนครชัยบุรีรัมย์ อันจะช่วยให้
วรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นที่สนใจใคร่ศึกษา
และเรียนรู้ของอนุชนชาวนครชัยบุรีรัมย์จากรุ่น
ต่อรุ่นสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของ
วรรณกรรมปาจิต อรพิม
2. เพื่อศึกษาความเชื่อและคติธรรม
ทางพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏในวรรณกรรมปาจิต
อรพิม
3. วิเคราะห์อิทธิพลของวรรณกรรม
ปาจิต อรพิม ต่อวิถีชีวิตชาวนครชัยบุรีรัมย์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย “ความเชื่อและ
คติธรรมทางพระพุทธศาสนาในวรรณกรรม
ปาจิต อรพิม ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวนครชัย
บุรีรัมย์” มีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Document
Study) ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเอกสาร

โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ หนังสือผูก (ใบลาน) และจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ หนังสือที่มีปราชญ์ท้องถิ่นได้ปริวรรตตลอดทั้งเอกสารตำรา หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความที่เกี่ยวกับวรรณกรรม ปาจิต อร์พิม

2. การสำรวจข้อมูลพื้นที่สำรวจข้อมูล ในพื้นที่โดยลงสำรวจผ่านเครื่องมือ คือ การสัมภาษณ์ โดยกำหนดเอาพื้นที่กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ 4 จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์

3. การจัดเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 1) เก็บข้อมูลเอกสาร (Documentary Study) ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารที่เป็นปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยเก็บข้อมูลเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญคือ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หอสมุดแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติ ร.9 นครราชสีมา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติวันออกเฉียงเหนือวัดมหาชัย และสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยศิลปากร 2) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Data) โดยลงพื้นที่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ในการศึกษาความเป็นมาของวรรณกรรมปาจิต อร์พิม ที่มีอิทธิพลต่อชาวนครชัยบุรีรินทร์ ผู้ยังคงเชื่อและถือปฏิบัติอยู่จนทุกวันนี้ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับความเชื่อความศรัทธา และความรู้ความเข้าใจอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดทุกขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ทั้งข้อมูลที่เป็นเอกสารและภาคสนาม จากนั้นนำข้อมูลมาจัดกระทำ ดังนี้ 1) จำแนกข้อมูล โดยจัดข้อมูลแยกออกตามแต่ชนิดของข้อมูล เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ 2) จัดหมวดหมู่ นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ตั้งเอาไว้ 3) สรุปข้อมูลแต่ละประเภท และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปการตีความ โดยอาศัยทฤษฎีที่กล่าวไว้ในแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารและข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม

5. การสังเคราะห์และจัดกระทำข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ทั้ง 3 ข้อ กล่าวคือ ประวัติความเป็นมาของวรรณกรรมปาจิต อร์พิม ความเชื่อ และคติธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏในวรรณกรรมปาจิต อร์พิม และวิเคราะห์อิทธิพลของวรรณกรรมปาจิต อร์พิม ต่อวิถีชีวิตชาวนครชัยบุรีรินทร์ ใช้วิธีการนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความเชื่อและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมปาจิต อร์พิม ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวนครชัยบุรีรินทร์

เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ตั้งเป็นวัตถุประสงค์การศึกษาไว้ 3 ประเด็น คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของวรรณกรรม ปาจิต อร์พิม 2) เพื่อศึกษาความเชื่อและคตินิยมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมปาจิต อร์พิม และ 3) วิเคราะห์อิทธิพลของวรรณกรรม ปาจิต อร์พิม ต่อวิถีชีวิตชาวนครชัยบุรีนทร์

1. ความเป็นมาของวรรณกรรมปาจิต อร์พิม วรรณกรรมปาจิต อร์พิม มีความเป็นมาจกสามทางด้วยกันคือ 1) จากชาตก เรื่องปาจิตตกุมาร ชาตก อันเป็นชาตกเรื่องที่ 39 ในปัญญาสาตก ซึ่งรวบรวมแต่งเป็นภาษามครโดยพระสงฆ์ชาวเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2,000 - 2,200 ปี อันเป็นสมัยที่พระสงฆ์พากันไปเล่าเรียนมาแต่ลังกาทวีป 2) สมุดข่อยโบราณ ที่ได้ปริวรรตแล้วอันประกอบด้วย วรรณกรรมสมัยธนบุรีเล่มที่ 2 ต้นฉบับได้มาจากคัมภีร์ไบบลานเก่า 5 ผูก มาจาก 2 งานเขียนชื่อของผู้ประพันธ์ คือ หลวงบำรุงสุวรรณปรากฏตรงจุดเริ่มต้นของเรื่อง ระบุนวันที่เขียนไว้อยู่ระหว่างการขึ้นครองราชย์ของราชการที่ 4 จากการปริวรรตของ พระอรียานูวัตร ในปี พ.ศ. 2520 ต้นฉบับบันทึกด้วยอักษรธรรม จำนวน 3 ผูก จากวัดบ้านยาง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จากการปริวรรตของภูมิจิตร เรื่องเดช ในปี พ.ศ. 2526 ต้นฉบับได้มาจากอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีอยู่ด้วยกันสองผูกได้มาเฉพาะผูกที่สอง จากการปริวรรตของนฤมล ปิวิทย์ ในปี พ.ศ. 2538 ต้นฉบับได้มาจากที่ดินของคณยายี่สุน์ ไกรฤกษ์ ต้นฉบับเป็นลายมือคัดในสมุดข่อยจำนวน 5 เล่ม ลายมือที่คัดมีหลายลักษณะ และ 3) จากตำนาน

เรื่องเล่าท้องถิ่นของพระภิกษุ นักวิชาการ ชาวบ้านที่เล่าสืบต่อกันมา เป็นการเล่าแบบมุขปาฐะที่รู้จักแพร่หลายในท้องถิ่นอีสาน เนื้อเรื่องแบ่งเป็นการเล่าแบบสอนศาสนาและเล่าเป็นแบบนิทานชาวบ้านผนวกการอธิบายชื่อบ้านนามเมือง

2. ความเชื่อและคตินิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมปาจิต อร์พิม เป็นการยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่จะมีตัวตนหรือไม่มีก็ตามว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์หรืออาจไม่มีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้ ประกอบด้วย ความเชื่อบุพเพสันนิวาส ความเชื่อโหราศาสตร์ ความเชื่อบุญญาธิการ ความเชื่อการกลับเพศ ความเชื่อพิธีเบิกพรหมจรรย์ และความเชื่อตำนานบ้านตำนานเมือง อันเป็นการผสมผสานกันระหว่างการนำเอานิทานในชาตกมาผสมผสานกับการให้ความหมายแก่โบราณสถานในท้องถิ่นเกี่ยวพันระหว่างเมืองพิมายไปตามเส้นทางโบราณสู่อาณาจักรขอมจนกลายเป็นประวัติความเป็นมาและชื่อของสถานที่

ในด้านคตินิยมเป็นเครื่องมืออบรมบ่มนิสัยให้พุทธบริษัท ได้นำไปเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้ตนได้พบกับความสุขที่ซ่อนอยู่ในวรรณกรรมปาจิต อร์พิม ไม่ว่าจะเป็น การบำเพ็ญบารมีธรรม ประกอบด้วย ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมะบารมี ปัญญาบารมี วิริยะบารมี ขันติบารมี สัจจะบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี และบารมีที่เด่นที่สุดในวรรณกรรมปาจิต อร์พิม ก็เป็นปัญญาบารมี เพราะจากเหตุการณ์ทั้งหลาย ในเรื่องนางอรพิม

จะเป็นตัวเดินเรื่องเป็นส่วนมาก ในหลายตอนหลายเหตุการณ์ นางอรพิมจะใช้ความฉลาดความมีปัญญาแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ และยังมีคติธรรมเรื่องกรรมและผลของกรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นเครื่องช่วยยืนยันถึงหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน เพราะตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบเรื่องล้วนแต่สะท้อนให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจเรื่องกรรมและผลของกรรม โดยพิจารณาได้จากตัวละครแต่ละตัวทำกรรมใดไว้ ทำยที่สุดก็จะได้รับกรรมนั้น

3. อิทธิพลของวรรณกรรมปาจิต อรพิม ต่อวิถีชีวิตชาวนครชัยบุรีรินทร์ หรือ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 4 จังหวัดคือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ซึ่งมีวิถีชีวิตอยู่ในรากฐานทางวัฒนธรรมที่มั่นคง และมีคุณค่าอันมหาศาล ซึ่งแนวทางในการประพฤติปฏิบัติล้วนแต่เป็นผลพวงมาจากวรรณกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการวิจัยพบว่าวรรณกรรมปาจิต อรพิม เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตชาวนครชัยบุรีรินทร์หลักสองด้านคือ

ในด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรมถือว่าวรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นบทบันทึกธรรมชาติภูมิศาสตร์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เก็บความทรงจำและประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ชื่อบ้านนามเมืองในเรื่องราวบอกเล่าจากวรรณกรรม สะท้อนให้เห็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีความหมายต่อคนในท้องถิ่น เป็นรหัสแห่งความทรงจำ เรื่องราวเป็นการแบ่งปันความทรงจำของคนในชุมชนนครชัยบุรีรินทร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบสูงโคราช พื้นที่บางส่วนเป็น

ชุมชนเก่าแก่กว่าสามพันปี มีผู้คนอาศัยก่อนที่อารยธรรมขอมจะเข้ามาแผ่ขยายในบริเวณนี้ เมืองโบราณอย่างเช่นบ้านด้าย บ้านสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นบริเวณบ้านนางอรพิมมีการค้นพบหม้อและวัตถุโบราณย้อนไปถึงยุคก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐานธรรมจักรที่บ้านกง รดร่วมสมัยกับยุคทวารวดี พิมาย พนมรุ้ง เมืองต่ำ ปราสาทหินนางรำและศาสนสถานในจังหวัดบุรีรัมย์บางส่วนล้วนเป็นส่วนหนึ่งในการตั้งถิ่นฐาน เนื่องในวัฒนธรรมทวารวดี และวัฒนธรรมขอมโบราณที่ถูกซ่อนไว้โดยการบอกเล่าเรื่องราวผ่านวรรณกรรมปาจิต อรพิม

แหล่งอารยธรรมเหล่านี้ ยังชี้ให้เห็นว่าชุมชนพุทธศาสนาเป็นชุมชนแบบเผ่าพันธุ์แพร่กระจายอยู่ตามลุ่มน้ำมูล และลุ่มน้ำชี มีร่องรอยอารยธรรมอินเดียที่มีรูปแบบศิลปกรรมเช่นเดียวกับอาณาจักรทวารวดี การสร้างเสมาหินปักตามเนินดินเพื่ออุทิศให้แก่พุทธศาสนา ศิลจารึกที่มีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ 16-18 ชี้ให้เห็นรูปแบบของศิลปกรรมขอมสมัยพระนครที่แพร่เข้ามาในบริเวณลุ่มน้ำมูล คือปราสาทหินต่างๆ เช่น ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำ ปราสาทหินพิมาย เป็นต้น

ในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถือว่าวรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นการท่องเที่ยวภูมิทัศน์วัฒนธรรมตามรอยอารยธรรมโบราณในรูปแบบการพึ่งพาผู้่านที่ใช้จินตนาการ เพื่อค้นหาโลกทัศน์ในวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะสื่อและเป็นการเพิ่มความแข็งแรงของระบบเศรษฐกิจชุมชนผ่านการท่องเที่ยว ปลุกคนในชุมชนให้เกิด

ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตัวเอง โดยการเรียนรู้เรื่องราวตำนานท้องถิ่นของพวกเขา ซึ่งเป็นการพิสูจน์ว่า นักท่องเที่ยวจะแกะรอย สิ่งที่เชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม และนามธรรมได้หรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่ ชุมชนที่สาบสูญจะยังคงรักษาศรัทธาดั้งเดิม ให้คงอยู่ให้มีฐานะทางเศรษฐกิจเลี้ยงตัวได้ การท่องเที่ยวภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมจึงถูกใช้ สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนเหมือนกับแบรนด์สินค้า ที่ถูกนำมาใช้ในแวดวงธุรกิจ

5. อภิปรายผลการวิจัย

วรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นวรรณกรรม ลายลักษณ์ที่บันทึกด้วยอักษรไทยโบราณใน สมุดข่อย มีอายุยาวนาน เป็นวรรณกรรมที่ถูกเล่า สืบต่อกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นที่รับรู้อย่าง กว้างขวางโดยเฉพาะในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ เนื่องจากเนื้อเรื่องมีความสนุกสนาน ตื่นเต้น ลักษณะเป็นนิทานเรื่องเล่า เนื้อหาหลักกล่าวถึง ความรักที่เป็นอมตะระหว่างเจ้าชายหนุ่มจากเมือง นครธม กับหญิงสาวชาวบ้านแห่งเมืองวิมายปุระ ซึ่งต่างเชื้อชาติและฐานันดรศักดิ์ นอกจากนี้ ยังอธิบายถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรมการตั้งชื่อบ้าน นามเมือง รวมถึงเป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนา อีกประการหนึ่งด้วย จึงนับว่าเป็นวรรณกรรม ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ทั้งด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ที่มีต่อชาวนครชัยบุรีนทร์ ผ่านแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

1. ความเป็นมาของวรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นวรรณกรรมที่เด่น มีชื่อเสียงแพร่หลาย

มาตลอดจัดเป็นวรรณกรรมสำคัญเรื่องหนึ่งและมีความคล้ายคลึงกับตำนานเรื่องเล่าท้องถิ่นอื่นๆ ทั่วโลกที่เราไม่สามารถรู้ถึงต้นกำเนิดหรืออายุของ มันที่แท้จริงแต่ก็สามารถสืบหาความเป็นมาของ วรรณกรรมได้ว่า มาจากชาดก มาจากสมุดข่อย โบราณ และมาจากเรื่องเล่าตำนานท้องถิ่น ดังงาน วิจัยที่ (Kullapat, 2013) เรื่อง “มรดกวัฒนธรรมที่มีชีวิตผ่านวรรณกรรม : การพัฒนาการของเส้นทาง วัฒนธรรมปาจิต อรพิม โดยได้ข้อมูลมาจากเอกสาร “ปาจิตกุมารกลอนอ่าน” ฉบับตัวเขียนในสมัย พระเจ้ากรุงธนบุรี พ.ศ. 2316 ฉบับหลวงบำรุง สุวรรณในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่ หัว “ปาจิตต-อรพินท์” ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2476 โดยหลวงระงับประจันตคาม และนิทานธรรม เรื่องนางอรพิน ฉบับจารึกใบลาน วัดบ้านยาง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม และการเล่าเรื่อง ของประชาชนในเขตจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ และสุรินทร์ รวมทั้งภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัด บ้านยางในจังหวัดมหาสารคามและวัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

อีกประการหนึ่งจะเห็นว่า วรรณกรรม ปาจิต อรพิม เป็นตำนานเรื่องเล่าเกิดจากผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ท้องถิ่นนั้น มีหลากหลายกลุ่ม ชาติพันธุ์ที่แตกต่างซึ่งอาศัยอยู่ในภาคอีสาน รวมทั้งคนมอญ เขมร อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้เป็นเวลา หลายพันปี โบราณคดีได้แสดงว่าชุมชนต่างๆ ได้อาศัยอยู่ตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ ชากโบราณสถานที่ยังคงพบเกือบจะทุกเขตพื้นที่ระบุนเวลา อย่างน้อยสามพันห้าร้อยปี ยิ่งไปกว่านั้นดินแดน แลบนี้อย่างได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมจาก

ที่ต่างๆ ในยุคเริ่มแรก ยุคสมัยทวารวดีได้รับอิทธิพล จากความเจริญรุ่งเรืองของชาวอินเดีย วัฒนธรรม ขอมแพร่กระจายไปทั่วภาคตะวันออกเฉียงใต้ ของไทยในปัจจุบัน จนกระทั่งถึงชุมชนช่องตะโก จังหวัดสระแก้ว พื้นที่แห่งนี้จึงมีเมืองมากมาย

2. ความเชื่อและคตินิยมที่ปรากฏใน วรรณกรรมปาจิต อรพิม เปรียบเสมือนกระจก สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและหลักธรรมคำสอน ทางพระพุทธศาสนา โดยผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการ หลอดละลายขอบฟ้าแห่งความรู้ มาเป็นทฤษฎี ในการตีความตัวบทวรรณกรรม เจ้าของทฤษฎีคือ ฮันส์-จอร์จ กาดาเมอร์ (Hans - Georg Gadamer) นักปรัชญาและนักทฤษฎีการตีความ การตีความ ทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างบริบทหรือกรอบ ฟ้าขึ้น สื่อที่ทำให้เกิดการเสวนานี้ก็คือ ภาษา ภาษา จึงมีเพียงเป็นเครื่องมืออธิบายความรู้สึกรู้สึกนึกคิด เท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งเก็บวัฒนธรรม ทำให้ผู้ใช้ ภาษาอยู่ในกระแสแห่งประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม และเป็นสื่อเสวนาระหว่างพระธรรม คำสอนกับผู้อ่านในปัจจุบัน โดยบริบทของผู้เขียน เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะให้เข้าใจหลักธรรม ได้ลึกซึ้งที่ถูกต้องอยู่ในวรรณกรรมในสองด้านคือ

ความเชื่อในวรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นการเก็บรวบรวมความคิด ความเป็นอยู่สังคม และวัฒนธรรมของมนุษย์เข้าไว้ด้วยกัน เป็นสิ่งที่ ช่วยสะท้อนภาพของสังคมว่า สังคมของผู้แต่ง มีลักษณะสภาพการณ์หรือความเปลี่ยนแปลง อย่างไร ณ ช่วงเวลาที่สร้างวรรณกรรมปาจิต อรพิม ขึ้นมา ซึ่งมีประโยชน์ในฐานะที่เปรียบเสมือนการ ถ่ายทอดข้อมูลทั้งในด้านประวัติความเป็นมา

และสภาพทั่วไปของท้องถิ่นในอดีต ที่ตกทอดมายัง ปัจจุบัน เป็นการผสมผสานกันระหว่างนิทาน ในชาติก กับการให้ความหมายแก่โบราณสถาน ในท้องถิ่นเกี่ยวพัน ระหว่างเมืองพิมายไปตามเส้นทาง โบราณสู่อาณาจักรขอม จนกลายเป็นที่มา ชื่อบ้านนามเมือง ซึ่งเกิดจากความเชื่อของคน ท้องถิ่นผ่านมุมมองของวรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นการยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่จะมีตัวตนหรือไม่ถือว่าเป็นความจริงหรือ มีอยู่จริง การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐาน อย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ หรืออาจไม่มีหลักฐาน ที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรม ปาจิต อรพิม คือ ความเชื่อบุพเพสันนิวาส ความเชื่อ โหราศาสตร์ ความเชื่อบุญญาธิการ ความเชื่อการ กลับเพศ ความเชื่อพิธีเบิกพรหมจรรย์ และชื่อบ้าน นามเมือง (Issarapreedha, et al., 1975 : 5)

คตินิยมในวรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นคตินิยมด้านพระพุทธศาสนาที่ผูกพันใกล้ชิด กับชีวิตประจำวันของคนในนครชัยบุรีนทร์ตั้งแต่ เกิดจนตาย และเมื่อเราพิจารณาตรึกตรองตาม เรื่องราวของวรรณกรรมปาจิต อรพิม จะพบว่า คนโบราณท่านแต่งไว้ เพื่อสอนคน เตือนใจคน และสร้างความบันเทิงใจของคน ล้วนเป็นสิ่งที่อยู่ เหนือธรรมชาติ และเหนือการพิสูจน์ แต่เป็นสิ่งที่ มี อิทธิพลต่อพฤติกรรม และวิถีชีวิตของคนอย่างมาก เป็นเครื่องหล่อหลอมจิตใจมนุษย์ให้ประพฤติ ปฏิบัติในทางที่ชอบที่ควร เป็นเครื่องมือช่วยอบรม บ่มนิสัยให้พุทธบริษัทได้นำไปเป็นแนวทางในการ ประพฤติปฏิบัติให้ตนได้พบกับความสุข ซึ่งเห็นได้

จากการบำเพ็ญบารมีธรรม เพื่อการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เป็นเหตุให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเรื่องราววรรณกรรมปาจิต อรพิม เกิดศรัทธาบำเพ็ญบารมี นอกจากนี้แล้ว ยังมีคติธรรมเรื่องกรรม และผลของกรรมเป็นเครื่องช่วยยืนยันถึงหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน เพราะตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบเรื่องล้วนแต่สะท้อนให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจเรื่องกรรมและผลของกรรม ซึ่งสะท้อนออกมาจากพฤติกรรมหรือการกระทำของตัวละครแต่ละตัว และในตอนจบของตัวละครแต่ละตัว ผู้ทำดีทำชั่วที่สุดแล้วจะได้รับผลเป็นความสุข ส่วนผู้ที่ทำชั่วทำร้ายสุดแล้ว จะได้รับผลเป็นความทุกข์ เป็นเหตุให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเรื่องราววรรณกรรมปาจิต อรพิม ได้ประพฤติปฏิบัติตามแนวคิดดังกล่าวโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ยังมีส่วนสนับสนุนความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมนั้นคงมากขึ้น

3. อิทธิพลของวรรณกรรมปาจิต อรพิม ต่อวิถีชีวิตชาวนครชัยบุรีนทร์ เป็นที่รู้จักแพร่หลายในภาคอีสาน โดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีนทร์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวนครชัยบุรีนทร์มาช้านาน โดยสังเกตได้จากเรื่องราวในวรรณกรรมปาจิต อรพิม ทำให้เกิดภูมิทัศน์วัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี สถานที่และเมืองที่กล่าวถึงในวรรณกรรมมีอยู่จริงและเป็นเมืองเก่าที่มีชุมชนอยู่อาศัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้จะถูกทิ้งร้างไปบ้างแต่กลับมามีผู้คนอพยพมาอยู่หนาแน่นเหมือนเดิม เช่น พิมายมีการปลูกสร้างบ้านเรือนทับสถานที่ทางโบราณสถาน ทั้งชาวไทยและชาวลาว เช่น ภายในบริเวณปราสาทหินพิมาย

มีการสร้างวัดถึงสี่วัด แต่ขณะนี้ถูกรื้อทิ้งหมดแล้ว และชาวบ้านก็ปลูกบ้านเรือนทับโบราณสถาน เช่น บริเวณคูเมือง ซึ่งได้ถูกถมที่กลายเป็นบ้านเรือน ตลอดแนวชุมชนพิมายเป็นชุมชนเก่าแก่กว่าสามพันปี มีผู้คนอาศัยก่อนที่อารยธรรมขอมโบราณจะเข้ามาแผ่ขยายในบริเวณนี้ เมืองโบราณอย่างเช่น บ้านด้าย บ้านสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นบริเวณบ้านนางอรพิมมีการค้นพบหม้อและวัตถุโบราณย้อนไปถึงยุคก่อนประวัติศาสตร์หลักฐานธรรมจักรที่บ้านกงร่วร่วมสมัยกับยุคทวารวดี พิมาย พนมรุ้ง เมืองต่ำ ปราสาทหินนางรำและศาสนสถานที่บ้านนางอ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในการตั้งถิ่นฐานเนื่องในวัฒนธรรมทวารวดีและขอมโบราณ จนเกิดเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ได้อาศัยวรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นตัวเล่าเรื่องราวภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีอยู่แล้ว

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวรรณกรรมปาจิต อรพิม เป็นประเภทหนึ่งที่น่าสนใจทางมานุษยวิทยา ซึ่งนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนต้องค้นคว้าและสร้างความหมายด้านค่านิยมของวัฒนธรรมกับตัวละครต่างๆซึ่งได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของตำนานในเชิงวัฒนธรรมของสถานที่เหล่านั้น ซึ่งก็จะไปสอดรับภารงานวิจัย 2 เรื่องคือ “วิถีชีวิตชาวอีสานใต้ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน : กรณีศึกษาเรื่อง ปาจิต-อรพิม” (Pumiwattana, 2011) เกี่ยวกับเส้นทางแนะนำการการท่องเที่ยวตามนิทานพื้นบ้าน เป็นเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์ ตัวอย่างแผนการเดินทางกรุงเทพมหานคร นครราชสีมา บุรีรัมย์ กรุงเทพมหานคร และ “มรดกวัฒนธรรม

ที่มีชีวิตผ่านวรรณกรรม : การพัฒนาการของเส้นทาง วัฒนธรรมปาจิต-อรพิม (Kullapat, 2013) เกี่ยวกับการทำแผนที่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามรอยปาจิต อรพิม ซึ่งเปรียบเสมือนอาวุธที่ใช้จัดการกับการละเลยและอคติ นอกจากนั้นยังมีคุณค่าต่อการแบ่งปันประวัติศาสตร์และการย้อนรอยประวัติศาสตร์ เราสามารถใช้แผนที่ทางวัฒนธรรม เพื่อช่วยให้ค้นพบรากเหง้าและความหมายที่มีต่อตนเอง ซึ่งเปรียบเสมือนนักภูมิศาสตร์ที่สามารถอธิบายสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมความเป็นมาจากชื่อสถานที่ต่างๆ จึงเป็นการท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินในเนื้อหาของบ้านเมือง รวมทั้งเรื่องน่ารู้อีกมากมายที่รอให้ผู้สนใจเดินทางไปค้นหาความหมายที่แอบแฝงไว้

6. ข้อเสนอแนะ

ดุชฎินิพนธ์นี้เป็นการศึกษาความเชื่อและคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมปาจิต อรพิม ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวนครชัยบุรีนทร์เท่านั้น เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมปาจิต อรพิม มีความครบถ้วนในทุกด้าน ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะได้มีการศึกษาวรรณกรรมปาจิต อรพิม ในประเด็น ต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมปาจิต อรพิมที่มีอิทธิพลต่อสังคมชาวอีสานในมิติต่างๆ เพื่อปรับใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคม
2. ศึกษาวัฒนธรรมและกรอบแนวคิดในวรรณกรรมปาจิต อรพิม ฉบับต่างๆ

References

- Fine Arts Department. (1990). *Government of Thailand. (Thonburi Literature, vol. 2)*. Bangkok : Office of Literature and History.
- Issarapreeda, P., et al. (1975). *Believe and Spiritual Anchor of Isaan People*. Mahasarakam : Srinakarinwirot University Mahasarakam.
- Kullapat, R. (2013). *Living Heritage Through Literature : The Development of Pachit-Oraphim Cultural Routes. Degree of Doctor of Philosophy*. Bangkok : Graduate School Silpakorn University.
- Lausunthorn, N. (1995). *Pannasa Jataka : It Genesis and Significance to Thai Poetical Works*. Bangkok : Maekumpang Printing.
- Punnothon, T. (2010). *Folk Tales*. Bangkok : Thai Rom Klaow.
- Pumiwattana, T. (2011). *Ways of life of Southern Isarn in a folktale : a Case Study of Pajit-Orpim. Master of Arts*. Buriram : Graduate School Buriram Rajabhat University.

Tantasanawong, P., et al. (2007). *Living Angkor Road Phase I Report*. Bangkok : Thailand Research Fund.

Vallibhotama, S. (2001). *A Northeastern Site of Civilization : New Archaeological Evidence to Change the Face of Thai History*. Bangkok : Matichon..